

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра філософії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГІКА

Рівень вищої освіти: **Перший (бакалаврський)**

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: **052 «Політологія»**

Освітньо-професійна: **052 «Політологія»**

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Логіка». Одеса: ОНУ, 2022. 10 с.

Розробник: Райхерт К. В., к.філос.н., доцент кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 1 від. "31" 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Інна ГОЛУБОВИЧ)
(прізвище та ініціали)

Погоджено з гарантом ОПП/ОНП

(Марія МІЛОВА)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

факультету/інституту «Історія» на філософії

Протокол № 1 від. "06" вересня 2022 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

«Філософії»

Протокол № 1 від. "28" 08 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Голубович І.В.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. "___" ___ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва) Спеціальність 052 Політологія (код і назва) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	<i>Вибіркова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		4-й	3-й та 4-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	0 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	110 год.
Форма підсумкового контролю: залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: запропонувати базові знання з формальної логіки.

Завдання: запропонувати знання про (1) поняття; (2) судження; (3) умовиводи; (4) аргументацію.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних: здатність бути критичним і самокритичним (ЗК03);

б) спеціальних: здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців (СК09).

Програмні результати навчання:

1) критично мислити у сфері професійної діяльності (РН03);

2) презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань (РН16).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: основи формальної логіки;

вміти: критично мислити у сфері професійної діяльності;

презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до предмета логіки

Тема 1. Що таке логіка взагалі

Проблема визначення об'єкта пізнання логіки. Що таке логіка. Формальна та неформальна логіка. Критичне мислення. Традиційна, класична та некласична логіка. Нестандартна логіка. Девіантна логіка. Символічна логіка. Математична та філософська логіка. Філософія логіки. Постматематична логіка. Чиста та практична логіка.

Зв'язок логіки з іншими дисциплінами.

Основні закони (принципи) традиційної логіки (тотожності, несуперечності, виключеного третього). Додаткові закони (принципи) традиційної логіки (достатньої підстави).

Логічні форми. Логічні операції.

Змістовий модуль 2.

Логічні форми

Тема 2. Поняття

Що таке поняття. Поняття, концепт і уявлення. Зміст і обсяг поняття. Види понять. Відношення між поняттями. Закон Лока, або закон зворотного відношення змісту й обсягу поняття. Логічні операції з розкриття змісту поняття: точні (визначення) та апроксиматичні (характеристика, опис, зіставлення, приклад, остенсивне визначення, метафора тощо). Дефініція. Правила. Логічні операції з розкриття обсягу поняття (ділення поняття). Класифікація. Типологія. Правила. Систематика. Родинна подібність.

Тема 3. Судження

Що таке судження. Судження, висловлювання, пропозиція, твердження. Структура судження. Види суджень.

Тема 4. Умовивід

Що таке умовивід. Види умовиводів. Безпосередні умовиводи (логічний квадрат, обернення, перетворення, контрапозиція тощо). Опосередковані умовиводи (простий категоричний силогізм, ентимема, полісилогізм, сорит, епіхейрема, розділово-категоричний силогізм, умовно-категоричний силогізм, умовно-розділовий силогізм): схеми та правила.

Змістовий модуль 3. Основи теорії аргументації

Тема 5. Аргументація

Поняття міркування. Що таке обґрунтування. Що таке аргументація. Структура аргументації. Доведення (доказ) і спростування: структура, види, правила, помилки.

Дедукція. Індукція. Традукція (аналогія). Абдукція.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вступ до предмета логіки												
Тема 1. Що таке логіка взагалі	18	2				16	12	2				10
Разом за змістовим модулем 1	18	2				16	12	2				10
Змістовий модуль 2. Логічні форми												

Тема 2. Поняття	22	2	4			16	22	2				20
Тема 3. Судження	20	2	2			16	22	2				20
Тема 4. Умовивід	36	10	10			16	22	2				20
Разом за змістовим модулем 2	78	14	16			48	66	6				60
Змістовий модуль 3. Основи теорії аргументації												
Тема 5. Аргументація	24	4	4			16	22	2				20
Разом за змістовим модулем 3	24	4	4			16	22	2				20
Усього годин	120	20	20			80	120	10				110

4. Теми семінарських занять (не передбачені)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1	Поняття [<i>Розгляд операцій з поняттями, розв'язання задач з поняттями, аналіз роботи операцій з поняттями, аналіз розв'язків задач з поняттями</i>]	4/0
2	Судження [<i>Розгляд операцій з судженнями, розв'язання задач з судженнями, аналіз роботи операцій з судженнями, аналіз розв'язків задач з судженнями</i>]	2/0
3	Умовивід [<i>Розгляд операцій з умовиводами, розв'язання задач з умовиводами, аналіз роботи операцій з умовиводами, аналіз розв'язків задач з умовиводами</i>]	10/0
4	Аргументація [<i>Розгляд і аналіз структури аргументації, розгляд форм аргументації, розв'язання задач з аргументації, аналіз розв'язків задач з аргументації</i>]	4/0
	Усього	20/0

7. Теми лабораторних занять (не передбачені)

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин ден./заоч.
1	Вступ до предмета [1, 2]	16/10
2	Поняття [1, 3]	16/20
3	Судження [1, 3]	16/20
4	Умовивід [1, 3]	16/20
5	Аргументація [1, 3]	16/20
	Усього	80/110

До самостійної роботи належать:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;

[2] – написання рефератів, есе;

[3] – розв’язання логічних задач.

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається *пояснювально-ілюстративний метод*, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарські заняття, на яких студенти відтворюють отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищезначеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння студента критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, прочитаних на семінарах текстів, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв’язання поставленого завдання.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Протягом засвоєння навчальної дисципліни студенти мають можливість накопичувати бали завдяки виконанню різних форм роботи. Вони рівно розподіляються, а потім – підбиваються підсумки:

Змістовий модуль:

- робота на семінарських / практичних заняттях (80 балів);

- усний залік (20 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за

національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Здобувач освіти		
Відмінно	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки.	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; здатен розв'язувати логічні задачі різних рівнів складності.
Добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій.	Має стійкі навички виконання завдання; правильно розв'язує більшість логічних задач.
Задовільно	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно розв'язує половину логічних задач.

	наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	
Незадовільно з можливістю повторного складання	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	Правильно розв'язує окремі логічні задачі за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Питання для підсумкового контролю

1. Визначення логіки.
2. Поділ логіки на формальну та неформальну.

3. Що таке критичне мислення?
4. Поділ формальної логіки на традиційну, класичну та некласичну.
6. Що таке нестандартна логіка?
7. Що таке девіантна логіка?
8. Що таке символічна логіка?
9. Поділ логіки на математичну та філософську логіку.
10. Що таке постматематична логіка?
11. Що таке поняття?
12. Що таке визначення поняття?
13. Що таке зміст поняття?
14. Які є логічні операції з розкриття змісту поняття?
15. Визначення поняття. Дефініція.
16. Що таке обсяг поняття?
17. Які є логічні операції з розкриття обсягу поняття?
18. Що таке класифікація?
19. Що таке типологія?
20. Що таке систематика?
21. Закон зворотного відношення змісту й обсягу поняття.
22. Відношення між поняттями.
23. Родо-видові відношення між поняттями.
24. Види понять.
25. Що таке судження?
26. Структура судження.
27. Види судження.
28. Прості атрибутивні судження.
29. Складні атрибутивні судження.
30. Що таке умовивід?
31. Що таке безпосередні умовиводи?
32. Види безпосередніх умовиводів.
33. Безпосередні умовиводи: схеми та правила.
34. Опосередковані умовиводи.
35. Простий категоричний силлогізм: схеми та правила.
36. Ентимема.
37. Полісиллогізм.
38. Сорит. Епіхейрема.
39. Розділово-категоричний силлогізм.
40. Умовно-категоричний силлогізм.
41. Умовно-розділовий силлогізм.
42. Що таке міркування?
43. Що таке обґрунтування?
44. Що таке аргументація?
45. Структура аргументації.
46. Доведення: правила та помилки.
47. Спростування: правила та помилки.

48. Дедуктивні форми міркування.
 49. Індуктивні форми міркування.
 50. Традуктивні форми міркування (умовиводи за аналогією).
 51. Абдуктивні форми міркування.
 52. Закони традиційної логіки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	2	1	2	4	7	28	2	2	4
Практичні заняття	0	0	0	5	8	40	3	2	6
Разом			2			68			10
Разом	80								
Залік	20								
Підсумкова сума балів	100								

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль					Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
T1	T2	T3	T4	T5		

2	12	11	45	10	20	100
Усього за модулем 1: 2	Усього за модулем 2: 68		Усього за модулем 3: 10			

де Т1, Т2, Т3, Т4, Т5 – теми змістових модулів

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Готинян-Журавльова В. В. Короткий словник з логіки до тем : «Поняття», «Судження», «Дедуктивні умовиводи» для студентів заочного відділення філософського факультету та студентів нефілософських факультетів. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2014. 140 с.
2. Готинян-Журавльова В.В. Методичні вказівки до рішення задач з логіки з прикладами і відповідями для студентів заочного відділення філософського факультету та студентів нефілософських факультетів. Одеса : Одеський національний університет, 2011. 46 с.
3. Готинян-Журавльова В.В. Навчально-методичний посібник до вирішення задач з логіки для студентів заочного відділення філософського факультету та студентів нефілософських факультетів. Одеса : Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2014. 189 с.
4. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи логіки». Одеса: ОНУ, 2022. 10 с. URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/dystsypliny>
5. Силабус курсу «Основи логіки» / розробник К. В. Райхерт. Одеса : ОНУ, 2022. 7 с. URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/dystsypliny>

14. Рекомендована література

Основна

1. Конверський А. Сучасна логіка. Класична та некласична. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 296 с.
2. Конверський А. Традиційна логіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 408 с.
3. Мозгова Н. Г. Логіка : навчальний посібник. 4-те видання. Київ : Каравела, 2019. 248 с.
4. Партико З. В. Логіка : підручник. Львів : Каменярь, 2019. 352 с.
5. Хоменко І. В. Логіка : теорія та практика. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

Додаткова

1. Бондар Т. І. Логіка : хрестоматія. Київ: Ліра-К, 2022. 366 с.
2. Колотілова Н. А. Логіка і риторика : ретроспектива взаємозв'язку. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
3. Конверський А. Критичне мислення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
4. Сучасна логіка : підручник. : [у 2 ч.]. Ч. 1 : Класична логіка / А. Є. Конверський. Київ : Київський університет, 2016. 191 с.
5. Сучасна логіка : підручник : [у 2 ч.]. Ч. 2 : Некласична логіка / [І. В. Хоменко та ін.]. Київ : Київський університет, 2018. 159 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://w.w.w.nbu.gov.ua/>
3. Сайт Інституту філософії ім. Г. Сковороди. URL: <http://w.w.w.filosof.com/ua/>
4. Українська електронна бібліотека. URL: <http://w.w.w.biblioteka.org.ua>